

Ku2017/02410/DISK
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Kulturrådets yttrande över ”Nästa steg? Del 2. Förslag för en stärkt minoritetspolitik” (SOU 2017:88)

Kulturrådet har getts tillfälle att yttra sig om delbetänkandet från Utredningen om en stärkt minoritetspolitik.

Kulturrådets utgångspunkter

Kulturrådet är en förvaltningsmyndighet under Kulturdepartementet och arbetar utifrån de nationella kulturpolitiska målen. Myndigheten verkar för kulturens utveckling och tillgänglighet genom att fördela och följa upp statliga bidrag och genom andra främjande åtgärder.

Kulturrådet har ett viktigt uppdrag – formulerat i myndighetens instruktion, bidragsförordningar och regleringsbrev – att främja de nationella minoriteternas och det samiska folkets kultur. Det handlar både om att stödja gruppernas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige, och att verka för att kulturinstitutioner och andra aktörer i samverkan med grupperna ska synliggöra och på annat sätt främja minoriteternas kultur och kulturarv.

Kulturrådet redovisar nedan sina synpunkter. Myndigheten tar inte ställning till övriga bedömningar och förslag som läggs fram i betänkandet.

Kulturrådets synpunkter på några av förslagen i betänkandet

Kapitel 3 Utökade åtaganden enligt språkstadgan

3.2 Artikel 8 – utbildning

3.2.5 Utredningens överväganden

Utbildningsfrågor ligger inte inom Kulturrådets ansvarsområde och myndigheten avstår därmed från att kommentera utredningens bedömning och förslag. Kulturrådet saknar däremot en belysning av frågan om läromedel på de nationella minoritetsspråken samt läromedel som speglar de nationella minoriteternas kultur, historia och identitet. Kulturrådet får ofta frågan från företrädare för nationella minoriteter om var ansvaret ligger för den typen av utgivning. Den utgivning som Kulturrådet kan ge bidrag till rör i första hand skön-, fack samt barn- och ungdomslitteratur och kan naturligtvis användas i undervisningen. Skolverket har tidigare haft uppdrag att producera vissa läromedel som rör nationella minoriteter men verkar inte ha kvar det uppdraget. Det är av stor vikt att det produceras läromedel speciellt avsedd för modersmålsundervisning, samt att de nationella

minoriteterna inkluderas i övriga läromedel. Det är relevant att det finns ett utpekat ansvar för detta inom ramen för utbildningspolitiken. I förlängningen kan de sammantagna insatserna på litteraturområdet inom kultur- och utbildningspolitiken bidra till de nationella minoritetsspråkens och den nationella minoritetslitteraturens framtid.

3.5 Artikel 11 - massmedia

3.5.6 Utredningens överväganden

Vad gäller utredningens bedömning och förslag hänvisar Kulturrådet till myndighetens remissvar på Medieutredningens slutbetänkande.¹ När det gäller mediasituationen för det samiska folket och de nationella minoriteterna instämde Kulturrådet i stort i utredningens bedömningar. Bland annat delade myndigheten utredningens bedömning att det föreslagna mediestödet ska vara öppet för alla minoritetsgrupper att söka samt att ingångsvärdena för stöd till nationella minoriteters medier, både genom det föreslagna mediestödet samt innovations- och utvecklingsstödet, ska vara lägre än för majoritetssamhällets medier. Kulturrådet instämde även i utredningens skrivelse om utbildning av journalister och annan personal för minoritetsspraksmedier.

3.6 Artikel 12 – kulturell verksamhet och kulturella inrättningar

3.6.2. Översättning av verk mm till minoritetsspråket

Kulturrådet vill förtydliga utredningens skrivelse (s.112) om det stöd som myndigheten fördelar till planerad utgivning av nationella minoriteters litteratur.

Kulturrådet har ett särskilt ansvar enligt förordning (2010:1058) om statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande insatser samt regleringsbrev att främja utgivning och distribution av litteratur och kulturtidskrifter, i original samt i översättning, till *samtliga* nationella minoritetsspråk. I uppdraget tar Kulturrådet även hänsyn till utgivning på svenska som bedöms vara av särskild betydelse för de nationella minoritetsgruppernas kultur, historia och identitet. På litteraturområdet finns även ett efterhandsstöd för litteratur som även det omfattar utgivning i original eller översättning till nationella minoritetsspråk. Till de olika litteraturstöden är ett distributionsstöd knutet. Genom distributionsstödet når de titlar som får dessa utgivningsstöd ut till folkbibliotek i hela landet.

I Kulturrådets uppdrag ingår fortsatt att fördela medel för att främja översättning av svensk litteratur i utlandet. Med svensk litteratur avser Kulturrådet litteratur skriven på svenska eller på något av de nationella minoritetsspråken och som är utgiven i Sverige.

¹ Remissvar: Medieutredningens slutbetänkande En gränsöverskridande mediepolitik, SOU 2016:80, GD 2017:47

Kulturrådet fördelar även produktionsstöd till kulturtidskrifter som ges ut på de nationella minoritetsspråken eller som bedöms vara av särskild betydelse för de nationella minoritetsgruppernas kultur, historia och identitet.

3.6.6. Utredningens överväganden

Vad avser Kulturrådets verksamhet i förhållande till aktuella punkterna i Artikel 12 i språkstadgan hänvisar myndigheten till resonemang under rubriken 3.6.2.

Översättning av verk mm till minoritetsspråket.

Kulturrådet delar utredningens bedömning att det är väsentligt att lyfta fram nationella minoriteter och minoritetsspråk i förhållande till utlandet.

Kapitel 4 Behovet av åtgärder för förbättrade beslutsunderlag

4.3 Behov av data på nationell nivå

4.3.3. Data om de nationella minoritetsspråken

Kulturrådet delar utredningens bedömning att det bör tas fram indikatorer som, åtminstone indirekt, visar på minoritetsspråkens tillstånd. Vid Kulturrådets bidragsgivning till nationella minoriteters kulturverksamhet samt stöd till planerad utgivning av nationella minoriteters litteratur är det viktigt att förstå hur levande de olika minoritetsspråken är samt vilken status de har i samhället för att bäst förstå hur bidragsmedlen ska styras. Det kan handla om data om alltifrån hur utlåningen av böcker på de nationella minoritetsspråken ser ut på biblioteken till data om utövare/arrangörers behov för att kunna verka som minoritetsaktör och på minoritetsspråk vad avser ekonomiska resurser och infrastruktur. Kulturrådet efterfrågar idag kulturområde och minoritetsspråk i de blanketter som avser ansökningar om de särskilda verksamhets- och projektstöden till nationella minoriteters kulturverksamhet samt stöd till utgivning av nationella minoriteters litteratur och tidskrifter. Denna data ger (1) en bild av mängden kulturarrangemang som planeras/genomförs nationellt (även om mycket sker utan att passera Kulturrådet), (2) hur efterfrågan av och tillgången på resurser ser ut hos arrangörer/kulturutövare inom minoritetsgrupperna samt (3) graden av lokal/regional medfinansiering. Vissa nationella minoriteters kulturaktörer arbetar inte enbart med den egna gruppen och språket utan med flera eller samtliga nationella minoritetsgrupper och språk. Kulturrådet är noga med att de uppgifter myndigheten efterfrågar ska vara relevant för själva bidragsgivningen samt ha ett direkt och konkret syfte. Kulturrådet måste tydligt kunna motivera varför vi vill ta respondenters tid i anspråk. Myndigheten för kulturanalys ansvarar för den officiella statistiken på kulturområdet och kan lägga till frågor i befintliga undersökningar (exempelvis kring kulturvanor) vid behov.

Vad gäller förslaget om att ge Sametinget och eventuellt framtida språkcentra eller liknande institutioner för nationella minoriteter i uppdrag att ge lägesrapporter med indikatorer avseende språkens utveckling hänvisar Kulturrådet till myndighetens

remissvar på *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60)², avsnitt 10.2.2. Där ställer sig Kulturrådet positivt till förslaget att inrätta språkcentrum eller liknande insatser för de nationella minoritetsspråken. Men Kulturrådet anser inte att medlen för ändamålet bör tas från anslag 3:1, vilket ligger inom ramen för politiken för litteratur, läsande och språk. Nationella minoriteters språk och kultur är en integrerad fråga inom Kulturrådets bidrag och främjande arbete för litteratur och läsfrämjande. Anslaget ger möjligheter att stödja både läsfrämjande insatser, tidskrifter och litteraturutgivning på minoritetsspråken. Det skulle därför motverka minoritetspolitikens syfte om anslaget 3:1 urholkades.

4.4. Behov av data på lokal nivå

Kulturrådet hänvisar till myndighetens remissvar på *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60)³, avsnitt 4.2.2. Där konstateras att Kulturrådet genom kultursamverkansmodellen har i uppdrag att särskilt uppmärksamma landstingens främjande av de nationella minoriteternas kultur och kulturarv. I det arbetet har det blivit tydligt att kunskapen om minoritetspolitiken och grundskyddet på många håll är alltför låg. Möjligen skulle regionerna vara betjänta av mer underlag/kunskap för att kunna främja nationella minoriteter bättre.

Kapitel 5 Övriga frågor som regeringen bör uppmärksamma

5.1 Det immateriella kulturarvet

Kulturrådet delar utredningens bedömning om att det immateriella kulturarvet är en väsentlig beståndsdel i strävan att stärka de nationella minoriteterna, deras språk, varieteter, dialekter och kultur men avstår i övrigt att kommentera utredningens bedömning om hur och var ansvaret ska ligga för dessa frågor.

5.4 Nordiskt samarbete

Kulturrådet delar utredningens bedömning att det finns anledning att se över formerna för det nordliga samarbetet på främst statlig nivå kring nationella minoriteter och minoritetsspråk för att finna gemensamma nordiska lösningar över landgränserna. Enligt förordning (2012:517) om statsbidrag till kulturella ändamål kan Kulturrådet fördela statsbidrag till internationell kulturverksamhet som bedrivs av samisk organisation (§3). Kulturrådet bedömer att det skulle vara nödvändigt att tillföra ökade resurser för att genomföra en utvidgning av minoritetspolitiken inom ramen för det nordliga samarbetet.

² Remissvar över *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60), GD 2017:148

³ Remissvar över *Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik* (SOU 2017:60), GD 2017:148

Handläggningen av ärendet

Detta beslut har fattats av Kulturrådets ställföreträdande generaldirektör Signe Westin efter föredragning av handläggare Maria Åhgren. I beredningen av ärendet har även enhetschefen Magnus Boström, koordinatör Erik Åström samt verksamhetsansvarig Susanne Bergström Larsson, handläggarna Jan Kärrö, Mårten Lempert och Andreas Åberg deltagit.

På Kulturrådets vägnar

Signe Westin

Maria Åhgren
